

Єрмолаєва Тетяна Вікторівна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри екологічного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ОБОВ'ЯЗКОВЕ ЕКОЛОГІЧНЕ СТРАХУВАННЯ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Останнім часом розвинуті країни світу все активніше впроваджують систему екологічного страхування, як елемент механізму забезпечення охорони навколишнього природного середовища (Далі – НПС).

Згідно з Конституцією України ст. 50 закріплено право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди, але саме екологічне страхування, як одна з гарантій забезпечення такого права, на сьогоднішній день, в Україні не отримало належного правового регулювання та закріплення. Так, страховий ринок України дещо проблематично регулює зазначені відносини. А отже, є досить актуальним вивчення сучасного стану та визначенні перспектив розвитку екологічного страхування в Україні через призму міжнародного досвіду розвинених країн світу.

Слід розпочати з того, що в юридичній літературі відсутній єдиний підхід до визначення самого поняття «екологічного страхування».

Відтак, Сафронов Т. А. визначає екологічне страхування, як страхування цивільно-правової відповідальності виробництв – джерел підвищеної небезпеки для довкілля за заподіяну шкоду, яка може бути завдана громадянам та юридичним особам, унаслідок аварійного забруднення НПС.

На думку Галушкіної Т. П., екологічне страхування є механізмом захисту екологічних прав громадян, захисту майнових інтересів суб'єктів підприємницької діяльності, що створюють небезпеку.

Аналізуючи вищенаведені визначення, можна виділити наявність спільних ознак екологічного страхування, тобто: необхідність наявності ризику негативних наслідків для НПС та небезпечну для НПС діяльність господарюючих суб'єктів.

Відтак, як підкреслює Якимчук С., метою екологічного страхування є забезпечення страхового захисту матеріальних інтересів фізичних та юридичних осіб у вигляді повної або часткової компенсації збитків, заподіяних забрудненням навколишнього середовища, викликаного аваріями, технологічними збоями або стихійними лихами.

Отже, можна прослідкувати особливу можливість підвищити гарантованість забезпечення права, закріпленого Конституцією України. При цьому, на жаль, спеціальний закон, який би закріплював особливості здійснення екологічного страхування в Україні, як вже було зазначено, відсутній, не зважаючи на те, що існує декілька законопроектів, розглянутих Верховною Радою України, але не прийнятих, як

загальнообов'язкові акти вищої юридичної сили. Однак, Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» ще з моменту його прийняття, закладено правові основи запровадження екологічного страхування. Так, у ст. 49 вищезазначеного нормативно-правового акта зазначено, що «В Україні здійснюється добровільне і обов'язкове державне страхування громадян і їх майна, майна і прибутків підприємств, установ і організацій у разі збитку, заподіяного внаслідок забруднення навколишнього природного середовища і погіршення якості природних ресурсів».

В багатьох високорозвинених країнах екологічне страхування є обов'язковим. В одних країнах під обов'язковим екологічним страхуванням розуміють вимогу до фінансової стійкості й платоспроможності компанії, яке гарантує наявність коштів на відшкодування витрат, пов'язаних із забрудненням навколишнього середовища, в інших альтернативою обов'язковому страхуванню є банківські та інші фінансові гарантії, які видаються виробнику небезпечних відходів.

Так, норма страхування діяльності певних типів установок, що створюють загрозу для довкілля, із метою гарантування фінансового забезпечення можливої відповідальності за шкоду, заподіяну забрудненням довкілля, міститься і в Законі Німеччини про матеріальну відповідальність за шкоду, заподіяну екологічними правопорушеннями. Страхування потенційної відповідальності за шкоду як наслідок екологічних правопорушень здійснюється також у Бельгії, Великобританії, Нідерландах, Італії, США, Швейцарії, Японії та в інших країнах світу.

Відтак, українському законодавцю необхідно відповідальніше підійти до питання прийняття необхідно регулюючого акту, який би закріпив основні положення щодо здійснення екологічного страхування в Україні. Співпрацюючи з сучасними науковцями-правниками можливе розроблення нормативно-правового акта, який внесе зміни до чинного законодавства та стане гарантуючим елементом конституційного права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.